Dr Željko Fajfrić
advokat u Šidu

OSAMDESET GODINA „GLASNIKA”

POČETAK

Glasnik Advokatske komore za Banat, Bačku i Baranju

Prvi broj izlazi 1. juna 1928. godine. U tekstu „Prva reč”, dr **Stevan Adamović**, predsednik Advokatske komore, objašnjava šta je razlog postojanja ovoga lista. Između ostalog opisuje ulogu advokata i Advokatske komore. Navodi da je nova država omogućila svakome pojedincu: „da se smesti u javnom i privrednom životu prema sposobnostima i mogućnostima ekonomskih potreba; na demokratski duh koji provejava naš ustav, međutim ne dozvoljava da to smeštanje bude čisto individualno, već favorizira put staleške, političke i društvene organizacije, koja onda, vojujući za interese celine, vojuje podjednako za interes svog člana. Pojedinač, ma kako bio darovit, umešan, vredan i pun vrlina, ne može da uspe u demokratskoj državi, dok to pokušava kao individuum; želje, zahtevi i predlozi pojedinaca obično samo onda uspevaju ako ih pomogne koja organizovana celina. Za naš advokatski stalež je ta celina Advokatska komora, koja uvek u svima pitanjima, koja zadiru u etičku i materijalnu stranu advokatskog reda, diže svoj glas na nadležnom mestu i vodi brigu, da se vodi računa tamo o njemu”. No, često ni to nije dovoljno, odnosno: „nije dovoljno da organizacija advokata istupi na nadležnom mestu, nego da te želje i zahteve treba i u diskusiju javnog mnjenja uneti, da i ovo treba pripremiti i upoznati sa opravdanošću zahteva, i na taj način steći potporu ovog drugog velikog faktora demokratske države: „javnog mnjenja”. Tu je najmoćnije pomoćno sredstvo štampa, i kada stvaramo ovu našu reviju, hoćemo da stvorimo oruđe s kojim ćemo se u i pred javnošću boriti za svoje opravdane interese”.¹

¹ Glasnik Advokatske komore za Banat, Bačku i Baranju, Novi Sad, 1. jun 1928, br. 1, str. 1—2.

Od tekstova koji su izašli u prvome broju treba istaći: „Uslovi dobrog pravosuđa” (dr Nikola Ignjatović, predsednik Apelacionog suda u Novom Sadu), kao i „Pravosudne prilike na području Novosadskog okružnog suda” (dr Vladimir Belajčić).

Inače, *Glasik* je tek treći stručni advokatski list u tadašnjoj državi (Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca). Do tada postoji u Beogradu *Branich*, a u Zagrebu *Odvjetnik*.

Za urednika postavljen je **dr Kosta Majinski**. Rođen je 1889. godine u Srbobranu. U Novom Sadu će završiti gimnaziju (1908), a pravo u Budimpešti (1913) gde će položiti advokatski ispit (1917). Od 1918. godine u Novom Sadu vrši advokatsku praksu. To će raditi sve do 1932. godine kada prelazi u Žabalj gde radi kao javni beležnik. Ubijen je u Šajkaškoj raciji u januaru 1942. godine. On je od 1921. godine sekretar Advokatske komore i to će biti sve do 1932. godine kada napušta advokaturu. Kako su pravila Komore predviđala da sekretar Komore postaje istovremeno glavni i odgovorni urednik *Glasnika* AKV, to je tu dužnost vršio od osnivanja lista (1928) pa sve do 1932. godine. Osim što je uređivao list on je u njemu objavio i nekoliko tekstova.

*Dr Kosta Majinski
(1889—1942)*

U svakome pogledu list njemu mnogo duguje u tom prvom periodu: „Postavio je časopis na solidnu osnovu profesionalno-stručnog časopisa. Pored uređivačkog posla, obavljao je i poslove redakcije, administracije, a za svaki broj je i pripremao odgovarajuća komorska saopštenja i beleške. Ponekad, napisao je i neki stručni rad iz oblasti građanskog prava. Sve ovo bez honorara, sa ogromnom ljubavlju prema pozivu i sa nemerljivim entuzijazmom prema prihvaćenom poslu, kao počast. Njegova je zasluga što je *Glasnik* već u prvim godinama izlaženja stekao ugled i čitaoce i van kruga komorskih članova”.²

Od 1933. do 1936. godine urednik časopisa je **dr Nikola Nikolić**. Rođen je u Vršcu 8. oktobra 1893. godine. Tu će završiti gimnaziju, a pravo studira u Budimpešti i Pragu. Diplomira 1921. godine, advokatski ispit polaže 1926. godine kada u Novom Sadu i otvara advokatsku kancelariju. Od 1933. godine pa sve do 1936. biće urednik *Glasnika* AKV. Takođe, u zajednici sa dr Glišom Bogdanfijem izdao je čitav sistem Vojvodanskog građanskog prava koje se između dva Svetska rata primenjivalo u Vojvo-

² *Istorija jugoslovenske advokature*, II knjiga, Beograd 2000, str. 248.

Dr Nikola Nikolić
(1893—1985)

dini. Iz te knjige su advokatski pripravnici uglavnom pripremali advokatski ispit. Kao advokat radio je sve do 1969. godine. Tokom 1971. godine dobio je Orden rada sa zlatnim vencem. Umro je 23. 11. 1985. godine.

Njegov posao u *Glasniku* nije bio lak. Komora je smanjila budžet za publicistiku tako da je i *Glasnik* morao da smanji svoj obim. Mnogi su su plašili da bi *Glasnik* mogao spasti na nivo običnog biltena, ali najviše zahvaljujući baš **dr Nikoli Nikoliću** časopis se očuvao. Tada je on morao da radi skoro sve poslove vezane za časopis: „urednika, redaktora i korektora, oslonjen samo na komorsku administraciju”.³

Tokom 1936. godine za urednika je postavljen **dr Vasilije Stanković**.

POKUŠAJ ZAMENE

Pravnički glasnik — organ Udruženja pravnika, Advokatske i Javnobeležničke komore u Novom Sadu

Tokom 1937. godine počeo je izlaziti *Pravnički glasnik*, organ Udruženja pravnika, Advokatske i Javnobeležničke komore u Novom Sadu. U prvom broju Uredništvo obrazlaže potrebu izlaženja ovakvog lista, uz neobjašnjivu grešku sa konstatacijom da je *Glasnik* Advokatske komore prestao izlaziti 1932. godine, te da od tada pravno područje „Apelacionog suda u Novom Sadu ostalo je, evo već nekoliko godina, bez svoga stručnog, središnjeg organa, koji bi omogućivao da se preko njega podmiruju potrebe pravnog života ovoga kraja, koje su često odista vrlo preke”.⁴ Greška je u tome što *Glasnik* nije prestao da izlazi 1932. godine već je postojao sve do 1936. godine kada se pretapa u ovaj novi list.

Ovo je sada bio zajednički list Advokatske komore, Udruženja pravnika u Novom Sadu i Javnobeležničke komore u Novom Sadu. Formiran je zajednički Uređivački odbor, list je zajednički finansiran, itd. List je zadržao isti format, ali je bio na kvalitetnijoj hartiji i sa većim brojem strana. No, Advokatska komora za taj period objavljuje i nekoliko *Biltena* gde se obrađuju isključivo advokatski problemi.

³ *Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu*, jun 1988, broj 6, str. 12.

⁴ *Pravnički glasnik*, Novi Sad, broj 1, januar-februar 1937, str. 3—5.

Odnosi *Pravničkog glasnika* sa Advokatskom komorom u Novom Sadu neće biti baš dobri, a ono što će redakcija lista ljuto zameriti Komori jeste da je ona na svojoj Skupštini od 1. novembra 1937. godine ukinula kolektivnu pretplatu na ovaj list članova Advokatske komore.⁵ No, redakcija *Pravničkog glasnika* je uzvratila. Do tada je ovaj list objavljivao kretanja u pogledu advokata (upis u imenik, ispisi iz imenika, saopštenja Komore, itd.), no od tada toga neće više biti. Treba pomenuti da je Advokatska komora takođe zatražila da se ukine Javno beležništvo, tako da je između advokata i javnih beležnika došlo do veoma zategnutih odnosa.⁶

Inače, za prva četiri broja ovog lista odgovorni urednik je **dr Slavko M. Ćirić**. Rođen je u Novom Sadu 18. januara 1896. godine, tu će završiti gimnaziju. Tokom 1914. godine odlazi u Kopenhagen gde studira pravo jedno vreme, a onda nastavlja u Parizu. Advokatski ispit polaže u Novom Sadu 1926. godine i odmah otvara advokatsku kancelariju. Od 1937. godine on je urednik *Pravničkog glasnika*. Imao je neke funkcije u Advokatskoj komori kao i u Udruženju pravnika u Novom Sadu. Penzionisao se 1969. godine, a tada se preselio u Vukovar gde je umro 20. jula 1976. godine. Radi se o intelektualcu velikog kalibra koji je znao nekoliko svetskih jezika, a bio je član i nekoliko kulturnih i stručnih društava (Matrice srpske, Jugoslovenskog udruženja za međunarodno pravo, itd.). Od francuske vlade biće odlikovan ordenom „Akademske palme“ 1931. godine.⁷

Dr Slavko M. Ćirić
(1896—1976)

Od broja 5. pa sve dok list bude izlazio (do 1941. godine) urednik će biti **Vladimir K. Hadži**. Rođen je u Vršcu 10. avgusta 1906. od oca dr Koste Hadži, advokata, koji se kasnije preselio u Novi Sad. Gimnaziju učio u Novom Sadu, gde maturira 1924, a pravo studira u Parizu (1924—1930). Advokatsku praksu obavljao u Novom Sadu (1931—1936). Advokatski ispit položio u Novom Sadu 1936, kada otvara advokatsku kancelariju koju vodi, sa prekidom za vreme okupacije (1941—1945) sve do smrti. Umro je i sahranjen u Nici 1964. godine.

⁵ To se komentariše u *Pravnički glasnik* Novi Sad, broj 5—6, novembar-decembar 1937, str. 249—250.

⁶ O tome je bilo dosta govora na Skupštini Udruženja pravnika u Novom Sadu 10. aprila 1938. godine, a o tome detaljno izveštava *Pravnički glasnik*, Novi Sad, broj 4, april 1938, str. 125—128.

⁷ O njemu je ostalo dosta anegdota, neke od njih videti kod M. Botić: *Advokatura*, Novi Sad 1994, str. 280—284.

Vladimir K. Hadži
(1906—1964)

Član je Uređivačkog odbora *Glasnika* Advokatske komore u Novom Sadu, a glavni i odgovorni urednik *Pravničkog glasnika*, za čitavo vreme izlaza (1937—1941). Zналаčki ga je uređivao u tesnoj saradnji sa predsednikom Uređivačkog odbora, sudijom dr Jovanom Savkovićem. U ovaj posao Vladimir Hadži je uveo čitavog sebe, podnoseći čak i materijalne žrtve. Vredan je njegov precizan i stručno izrađen registar pri svakom godištu časopisa. Napisao je i više članaka, prikaza i beležaka.

Pravnički glasnik će uspeti da izlazi do 1941 g., a onda je Drugi svetski rat sve to zaustavio.⁸

NOVI POČETAK

Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu

U junu 1952. godine izlazi prvi broj obnovljenog *Glasnika Advokatske komore za AP Vojvodinu*. Moguće da bi *Glasnik* započeo sa izlaženjem i ranije da nije bilo nekih ideja da časopis *Jugoslovenski advokat* Saveza advokatskih komora FNRJ bude ne samo glasilo Saveza već i svih Advokatskih komora. Onda se od te ideje odustalo pa je AKV odlučila da ipak pokrene svoj časopis i da sa njime zameni dotadašnji *Bilten*. U Uvodnoj reči se stoga naglašava: „Kako se, međutim, iz dana u dan pojavljivala potreba održavanja što bližeg kontakta sa kolektivima advokata, počela je Komora da izdaje *Bilten*, kao privremenu vezu između Komore i kolektiva, odnosno advokata i Komore. Ovi *Bilteni* ispunili su izvesnu prazninu, ali nisu mogli odgovoriti svrsi u potpunosti”.⁹ Iako će časopis da prati onaj oblik koji je imao i pre rata, obim mu je bio znatno manji. To stoga što je advokata bilo po brojnom stanju tek 55% od predratnog broja, advokatskih pripravnika jedva 25%, a ni finansijske mogućnosti nisu bile baš najbolje. O tome šta se namerava, Uređivački odbor navodi: „*Glasnik* će u prvom redu donositi saopštenja Advokatske komore, donosiće uputstva o radu kolektiva, informisaće sve advokate o doga-

⁸ Kompletan bibliografija svih radova koji su izašli u oba *Glasnika* nalazi se u *Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu*, jun 1988, broj 6, str. 37—52.

⁹ *Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu*, jun 1952, broj 1, str. 1.

đajima u Komori i u avokaturi, donosiće kraće članke iz oblasti prava, ali prvenstveno praktične sadržine, donosiće važnije odluke viših sudova i arbitraže. *Glasnik* nema pretenzije da bude pravna revija, pravni časopis, nego samo *Glasnik*, tj. informator”.¹⁰

Odgovorni urednik biće **Milorad Botić**, advokat iz Novog Sada. Rođen je u Zmajevu 1913. godine, diplomirao na Pravnom fakultetu u Subotici (1938). Advokatsku pripravničku praksu završio je u Novom Sadu (1938/1941), a od 1951. godine vrši samostalnu advokatsku praksu. Kancelariju drži u Novom Sadu sve do penzionisanja 1981. godine. Ono što je posebno karakteristično za njega jeste da je, kao retko koji advokat, bio aktivan na više polja. Imao je nekoliko raznih funkcija vezanih za društveno angažovanje, a svako ono po čemu će biti najviše upamćen je njegov rad na proučavanju istorije advokature. Uradio je dve izuzetno bitne knjige *Advokatura* (1991, 1994) gde se obrađuje advokatura uopšte, a sa posebnim osvrtom na istoriju advokature Vojvodine. Te dve knjige su nezaobilazni materijal za svakoga onoga ko bude pokušavao da istraži istoriju advokature. Značajan je i njegov rad na trotomnoj *Istoriji jugoslovenske advokature*. Takođe, uradio je još niz tekstova koji su izašli po raznim časopisima, a imao je i četiri zbirke pesama.¹¹

Navršenih pet godina od kako izlazi *Glasnik* biće obeleženo kao neki manji jubilej. Navodi se da časopis izlazi svakog 5. u mesecu i da do sada nijedan broj nije zakasnio. Između ostalih, kao veoma zaslužna za to navodi se štamparija „Kosta Šokica” u kojoj se od početka ovaj časopis štampa. Ponovo se naglašava da *Glasnik* nema „pretenzija da bude strogo naučni časopis, nego kao službeni organ Advokatske komore za APV, u prvom redu list, koji će obaveštavati članstvo Komore, a publikovanjem praktičnih članaka, sudske prakse, informacija iz života advokata i pravnog života i kretanja uopšte, poslužiti i kao časopis — priručnik u kome se tretiraju, više sa praktične nego teoretske strane, razna pitanja koja interesuju sve pravnike naše zemlje”.¹²

Milorad Botić
(1913—2007)

¹⁰ *Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu*, jun 1952, broj 1, str. 1.

¹¹ Radi se o izuzetnoj ličnosti, tako da nije moguće na ovome mestu ispisati njegovu iole detaljniju biografiju. Stoga upućujem na *Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu*, jun 1988, broj 6, gde se nalazi detaljna biografija M. Botića, a tu je i skoro potpuna bibliografija onoga što je on objavljivao u *Glasniku*.

¹² *Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu*, januar 1957, broj 1, str. 29.

Inače, tokom ove godine izašlo je 12 brojeva na 424 stranice. Tu je 26 tekstova iz građanskog prava, 13 iz građanskog parničnog, 9 iz krivičnog, 3 iz krivičnog postupka, 9 iz privrednog, itd.

Tokom 1960. godine *Glasnik* je svojim septembarskim brojem proslavio mali jubilej — izašao je stoti broj. Izvršen je kratak rezime, Uređivački odbor konstatuje: „*Glasnik* je izvršio i izvršava postavljene zadatke. Uređivački odbori su se, od pokretanja *Glasnika*, trudili, oni su ulagali krajnje napore da *Glasnik* ostvari postavljene zadatke. Naš časopis bio je, i jeste i sada, živa veza organa Komore sa članstvom iste, sa advokatima i advokatskim pripravnicima na području Autonomne Pokrajine Vojvodine. Štaviše, *Glasnik* je časopis koji je dobro došao i advokatima u našoj zemlji. Publikovanjem članaka iz svih oblasti prava i pravnih nauka, bez nekih pretenzija da *Glasnik* bude u isto vreme naučni časopis, stekao je naš list priličan ugled u našem pravnom životu. Bilo je i slabijih, početničkih članaka, ali Uređivački odbor nije izbegavao objavljivanje istih, imajući u vidu potrebu da se mladim pravnicima, početnicima, pruži mogućnost da svoja shvatanja po pojedinim konkretnim pravnim pitanjima mogu da javno iznesu, da im to bude kao neka škola u kojoj će usavršavati volju i znanje pisanja”.¹³

Tokom 1964. godine Uređivački odbor *Glasnika* je sa tri člana proširen na pet. Izabrani su na sednici Upravnog odbora Advokatske komore 10. juna: **Milorad Botić** (glavni i odgovorni urednik), **Kosta Hadži** (urednik), **dr Toša Išpanović**, **dr Josip Varadi**, **dr Gustav Kerpel** (članovi odbora). O svome opredeljenju ovaj Uređivački odbor navodi: „*Glasnik* je u prvom redu organ Advokatske komore u APV sa zadatkom da održava živu vezu između članstva Komore i njenih organa. Pored toga *Glasnik* publikuje, bez naučnih pretenzija, članke iz svih oblasti prava, tretira sva aktuelna pitanja razvoja našeg prava i pravnog sistema, a obraća pažnju na usavršavanje pravnika, publikovanjem odluka naših najviših sudova, u prvom redu Vrhovnog suda Srbije Odeljenja u Novom Sadu”.¹⁴

Kosta K. Hadži
(1898—1971)

To će opredeljenje ostati i za kasnije, tokom 1969. godine, tada je već bilo 18 godina izlaženja *Glasnika*, **Kosta Hadži** zaključuje da *Glasnik* „nije nikada imao pretenzije da bude čisto naučni časopis, nego više praktičan, informati-

¹³ *Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu*, septembar 1960, broj 9, str. 1.

¹⁴ *Glasnik Advokatske komore za AP Vojvodinu*, broj 1, januar 1965, str. 18.

van, praktično poučan, iznoseći, u svom izlaženju, najaktuelnije probleme — u prvom redu advokature, a zatim i ostalih pravnih problema, i pitanja". Tokom ove godine list je izašao u 12 brojeva na 424 stranice. U 20 tekstova tretirani su problemi advokature, 6 njih je iz političke istorije i politike, 27 iz građanskog prava, 4 iz krivičnog, itd.

Iako *Glasnik* ostaje u tim okvirima, dakle, više praktičnog nego naučnog karaktera, biće i nekih pomeranja. Pojavljuju se znatno ambiciozniji tekstovi, a treba skrenuti pažnju (tokom 1970. godine) na jedan izuzetan serijal tekstova o Mihajlu Polit Desančiću koji je napisao **Milorad Botić**. Urađeno je to veoma studiosno, a tekst zbog obimnosti izlazi u čak 5 nastavaka.¹⁵ Inače, te godine (1970) *Glasnik* je izašao u 12 brojeva. Na 460 stranica biće 15 tekstova gde se govori o advokaturi, iz građanskog prava je 19 tekstova, 5 je iz krivičnog prava, istorijsko-društvenih nauka 5, itd.

Tokom 1971. godine *Glasnik* ulazi u dvadesetu godinu svoga postojanja i neprestanog izlaženja. Svakako, redakcija ima pravo na zadovoljstvo pa ga i izražava: „Dvadeset godina neprestanog mesečnog izlaženja jednog časopisa, koji nije imao pretenzija da bude naučnog karaktera, nego više praktičnog, je doba koje se mora respektovati, tim pre, kada se uzmu u obzir sve poteškoće oko izlaženja, uređivanja, jednog časopisa. Saradnja na časopisu je uvek bila obezbeđena, ali ne iz redova onih saradnika, na koje se najviše računalo, advokate i advokatske pripravnike. Međutim, po opštoj oceni naših čitalaca saradnici su uvek bili dobro odabrani pravници, koji su svojim temama i načinom prikazivanja istih, uvek pogodili mišljenje i osećanja najvećeg broja čitalaca”.¹⁶

Takođe, ovo je godina kada se navršava pedeset godina od osnivanja Advokatske komore u Novom Sadu. Na godišnjoj Skupštini Komore od 6. juna 1970. godine odlučeno je da se ova godišnjica obeleži na odgovarajući način.¹⁷ Godišnjica je proslavljena 8—9. oktobra 1971. godine.¹⁸ Program je bio vrlo bogat, a kao deo proslave biće i knjiga (Spomenica) pod naslovom *50 godina Advokatske komore u Novom Sadu*. Na svojih 355 stranica knjiga je između ostalog sadržala celokupni program proslave, Imenik advokata od 1921. do 1971. godine, popis organa Komore, zatim biografije znamenitijih advokata, istorijat Komore, a tu je bilo i nekoliko tematskih tekstova koje su uradili advokati i poznatiji pravници gde su se bavili raznim problemima advokature. Posebnu vrednost čini nekoliko tekstova iz predratnih *Glasnika*, a neki iz posleratne serije. Naslovnu stranu izradio je inž. arh. Đorđe Tabaković, kojem je ovo bio poslednji, pred-

¹⁵ I to u brojevima 8—12, avgust — decembar, 1970.

¹⁶ *Glasnik Advokatske komore u AP Vojvodini*, broj 1, januar 1971, str. 34.

¹⁷ O pripremama koje su započele početkom godine videti u *Glasnik Advokatske komore u AP Vojvodini*, broj 3, mart 1971, str. 1—3.

¹⁸ Program proslave i neki od referata objavljeni su u *Glasnik Advokatske komore u AP Vojvodini*, broj 9, septembar 1971. Kako je sama proslava protekla, zapravo, izveštaj o tome, neki od referata, biće objavljeni u *Glasnik Advokatske komore u AP Vojvodini*, broj 11—12, novembar-decembar 1971, str. 32. i dalje.

smrtni rad. Ova knjiga se može smatrati početkom nečega što će biti vrlo lepa praksa Komore. I pri budućim proslavama izdavaće se slični, vrlo informativni zbornici (Spomenice).

KRIZA

Onda je došla kriza u samom *Glasniku*. Tokom 1972. godine dolazi do sastanka Komisije za politički sistem Pokrajinskog komiteta Saveza komunista Vojvodine. Tu će se skupiti komunisti koji su bili na funkcijama u organima Advokatske komore Vojvodine. Konstatovano je da se advokatura razvija u društveno neophodnu i korisnu javnu službu, a primećuje se „dominantna orijentacija i uklapanje advokature u samoupravne procese i tokove našeg razvitka i aktivan i pozitivan odnos većine advokata prema socijalističkom samoupravnom razvitku naše zajednice, čemu je posebno doprineo rad komunista u advokaturi i otvoren proces njenog podmlađivanja”.¹⁹ Nasuprot drugim delovima države, u Komori nisu primećene pojave nacionalizma i šovinizma. No, pojavila se jedna zamerka i to na rad advokatskog *Glasnika*. Kako se kaže, biće to „pojava neodrživog liberalizma” jer se preneo tekst uvodnog izlaganja iz Gogoljevog *Revizora*, zatim članak „Esencijalno u čoveku i pravu”, itd. Isto tako, kaže se, povodom 50 godina advokature u Vojvodini u *Spomenici* koja je tada izašla, bilo je nekritičkog glorifikovanja nekih poznatih advokata koji su bili aktivni nosioci ideja predratnog buržoaskog društva, itd.

Da li slučajno ili je to bilo namerno, tek, baš tada, u advokatskom *Glasniku* **Milorad Botić** najavljuje da će časopis početi da objavljuje tematske tekstove koji će imati zajednički imenitelj „Pravosuđe u drugoj fazi ustavne reforme”. Naime, samoupravljanje „nameće pravosuđu posebne zadatke za izgradnju pravnog sistema, učvršćivanju zakonitosti, doslednog sprovođenja ustavnosti, jer ovo predstavlja osnovu stabilnosti samog društvenog i političkog poretka. Samoupravljanje trasira izgradnju društva, koje se direktno oslanja na ustav, političke i pravne norme”. Nadalje navodi: „I pravosuđe mora biti instrument socijalističkog samoupravnog društva, kojim se u krajnjoj liniji čuvaju idejno-politički ciljevi društva i ostvaruje društveno-ekonomski program tog društva”.²⁰

Posebno je bitno spomenuti da 1972. godine, od broja 9. *Glasnik* nije više *Glasnik Advokatske komore u SAP Vojvodini* već *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*.

To je vreme kada se pojavilo poznato „Titovo pismo” i sada i Komora mora da odgovori.²¹ Na svojoj sednici Upravni odbor (3. novembra) „kritički je analizirao dosadašnji rad istakavši više konkretnih problema i slabosti u radu vojvođanske advokature i ukazao na potrebu što veće lič-

¹⁹ *Glasnik Advokatske komore u SAP Vojvodini*, broj 5, maj 1972, str. 38. i dalje.

²⁰ *Glasnik Advokatske komore u SAP Vojvodini*, broj 7, novembar 1972, str. 1 i 2.

²¹ O tome je dosta detaljno pisao Milorad Botić u *Istorija jugoslovenske advokature*, III knjiga, Beograd 2002, str. 307. i dalje.

ne odgovornosti. Upravni odbor se odlučio za preduzimanje potrebne akcije za aktivan rad na ostvarivanju zadataka iz Pisma druga Tita, koje u potpunosti podržava". E, a onda Upravni odbor pronalazi koje su to slabosti u radu advokata: „ima pojava komercijalizacije poziva, nelojalne konkurencije, reklamerstva, nepoštovanja advokatske Tarife, ugovaranje nagrada protivno odredbama važeće Tarife i nedoličnog ponašanja u odnosu na kolege i na sud”.²²

Inicijalna kapisla svega biće momenat kada na 21. sednici Predsedništva SKJ, tada je smenjeno nekoliko odgovornih funkcionera iz SR Hrvatske, ti isti smenjeni podnesu AK Vojvodine molbu da se upišu u Advokatski imenik. Formalno pravno oni su ispunjavali uslove, ali će se javiti advokati komunisti Vojvodine i protiviti se. Zatraženo je hitno menjanje Pokrajinskog zakona o advokaturi, on je hitno i promenjen, i Upravni odbor je odbio njihove molbe za upis (sednica od 23. juna).

No, kulminacija dolazi 16. decembra 1972. godine kada su advokati komunisti na svome prvome zajedničkom savetovanju „utvrdili da *Glasnik*, kao stručno i službeno glasilo, u poslednjim godinama nije uvek stajao na marksističkim pogledima u odnosu na razvoj društva i društvenih odnosa, već je bio opterećen u nekim napisima nacionalističkim, liberalnim, građansko-buržoaskim i konzervativnim shvatanjima, te su zahtevali da svi odgovorni funkcioneri i članovi organa *Glasnika* podnesu ostavke”.²³

Skupština Advokatske komore Vojvodine održana je 23. decembra. Usvojen je Izveštaj o radu,²⁴ a izmenjen je i Statut AK Vojvodine i Poslovnik za rad Skupštine.²⁵ Dakle, sve u skladu sa onim što se dešavalo prošlih meseci.

Odmah na početku 1973. godine, u prvom ovogodišnjem *Glasniku AK Vojvodine* ide tema „Advokatura i društvo”. To je osetljivi zaokret u dotadašnjoj uređivačkoj politici, a javio se kao posledica Titovog pisma i onoga što je usledilo nakon toga. Krajem prošle godine počele su kritike Uređivačkog odbora *Glasnika*, ali tek 1. aprila ove godine biće na Konferenciji advokata izabran novi Uređivački odbor. Ovaj novi Uređivački odbor odmah je najavio kakva je njegova uređivačka politika: „Novi Uređivački odbor i Uređivački savet u svom radu na izdavanju *Glasnika*, polaziće prvenstveno od zadataka, uloge i funkcije lista, kao stručnog i službenog glasila namenjenog u prvom redu socijalističkoj advokaturi kao društvenoj službi, itd.”. I onda se dodaje: „S tim u vezi, a polazeći od marksističkih pogleda na razvoj društva i društvenih odnosa i sa pozicija našeg samoupravnog društveno-političkog socijalističkog sistema, itd.”

U tome momentu u Savezu komunista je 97 advokata, što je jedva petina ukupnog broja advokata upisanih u Imenik Komore. Najviše ih je

²² *Glasnik AK Vojvodine*, broj 12, decembar 1972, str. 43. i 44.

²³ *Glasnik AK Vojvodine*, broj 1, januar-februar 1973, str. 1.

²⁴ Objavljen u *Glasnik AK Vojvodine*, broj 10, oktobar 1972, str. 1. i dalje.

²⁵ Objavljeni u *Glasnik AK Vojvodine*, broj 5, maj 1973.

u Novom Sadu gde ih je skoro trećina ukupnog broja. Interesantno je pročitati tekst Vojislava Popadića: „Aktivnost advokata komunista Vojvodine”. Tu on jasno opisuje napore advokata komunista da preuzmu upravljanje nad Komorom: „Pored svih otpora advokati komunisti su uporno otvarali procese prodiranja ideja socijalističke međuzavisnosti advokature prema društvu i obratno. Pokazalo se da advokati komunisti, kada se organizuju, imaju snage da pokrenu društvene činioce na vrlo značajne akcije”.²⁶

Kao „plod” toga dobijamo tekstove Stanka Betija „Položaj i uloga advokature u samoupravnom društveno-političkom sistemu”,²⁷ onda će doći i ostali tekstovi poput „Stanje i idejno-politička kretanja u Advokatskoj komori Vojvodine”, itd.

Da spomenem, Uređivački odbor koji je morao da ode (stari) bio je u sastavu **Milorad Botić** (odgovorni urednik), **Slavko Mišić**, **Oliver Novaković**, **Zoltan Korhec**, **Slobodan Beljanski**. Upravni odbor je predložio Konferenciji advokata novi Uređivački odbor: **Branko Carić** (glavni i odgovorni urednik), **Slobodan Beljanski** (urednik), **Vasa Kališki**. Onda su nastali problemi, **Branko Carić** se nije prihvatio tako da je onda Upravni odbor na svojoj sednici od 21. marta predložio po više kandidata za svaku funkciju.²⁸

Šta je bio propust starog Uređivačkog odbora jasno je rekao Izveštaj radne grupe (**Dragoljub Gvozdenović**, **Mirko Borjanović**, **Milan Rapačić**). Tu je ova grupa osula kritiku na **Milorada Botića** zbog njegovih tekstova: „Nacionalno-politički i državno-pravni karakter i značaj rada i odluka Srpskog narodnog odbora u N. Sadu i Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena 1918. godine”, „Veliki narodni savet Bačke, Banata i Baranje, rad Narodne uprave u N. Sadu i političke prilike u Vojvodini 1918—1919. g.”, „Dr. Mihailo Polit Desančić, političar, pravnik i advokat”, a posebno je bila meta *Spomenica* povodom 50 godina osnivanja i rada AK u Novom Sadu. Sve je to nazvano nacionalističkim, smatralo se da je **Botić** rehabilitovao Jašu Tomića, Srpsku radikalnu stranku, dao pogrešne zaključke oko formiranja Kraljevine SHS i slično. Takođe, specijalna monografija o Mihailu Polit Desančiću, kojega je **M. Botić** nazvao velikanom srpskog naroda, političarem evropskog formata, itd., biva jako kritikovana. A nastup **M. Botića** na redovnoj Skupštini AK u Novom Sadu (1970. godine) protumačen je: „Na taj način zloupotrebljena je tribina Skupštine AK za nacionalističku manifestaciju i glorifikovanje predstavnika srpske buržoazije”.

Takođe, publikacija *Istorija advokature u Vojvodini u periodu 1921—1971. g.*, kako se navodi: „izneta je i objašnjena sa stanovišta profesionalnog romantizma, nekritično i uglavnom nenaučno”. Uglavnom, mnogo je toga iskritikovano. No, ostaje činjenica da su upravo ti tekstovi koji su

²⁶ Glasnik AK Vojvodine, broj 1, januar-februar 1973, str. 3.

²⁷ Objavljen u Glasnik AK Vojvodine, broj 1, januar-februar 1973, str. 7—22.

²⁸ Objavljeno u Glasnik AK Vojvodine, broj 3—4, mart-april 1973, str. 61—65.

bili najveća meta zapravo pravi klasici i danas su nezaobilazni deo one literature koja se bavi avokaturom. To su upravo oni tekstovi zbog kojih **M. Botić** zaslužuje najdublje poštovanje. S druge strane, tekstovi autora objavljeni u *Glasniku* (Milijana Popovića, Ljubomira Vagnera), tekstovi objavljeni u *Spomenici* (St. Mihajlović, J. Varadi, M. Miković, V. Popadić) su po ukusu: „ideje i gledišta izneti u tim radovima nalaze se na kursu progresivnog razvoja advokature”.

Inače, ovaj Izveštaj radne grupe jako je velik, a tek deo je objavljen.²⁹

Kao nastavak ovoga dolazi II savetovanje advokata komunista 31. marta. Biće 81 advokat prisutan, ali i dosta političkih radnika iz cele Pokrajine. Sastanak je trajao punih 7 sati uz učešće 23 diskutanta. Zaključci, a bilo ih je 7, odmah su predloženi Skupštini Advokatske komore. Takođe, traženo je hitno sazivanje Skupštine AK Vojvodine.

Treća sednica Konferencije advokata (1. april) donela je kriterijume za izbore onih lica koja se biraju u organe Komore. Oni su opšti i posebni.³⁰ Izabran je novi Uređivački odbor *Glasnika*. U njemu su **Sava Savić** (glavni i odgovorni urednik), a za članove Uređivačkog odbora **Dobrosavljev Svetozar** (pripravnik u Novom Sadu), **Veber Đorđe** (Novi Sad), **Kiselicki Živko** (Novi Sad). U Uređivački savet ulaze **Grujić Sava** (Novi Sad), **Kališki Vasa** (Pančevo), **Lukić Velibor** (Novi Sad), **Šarčević Petar** (Subotica). Zbog svega ovoga *Glasnik* ne izlazi jedno vreme, ali, kasnije, sa dva dvobroja ovaj se nedostatak koliko-toliko nadoknadio. Nova koncepcija uvela je u *Glasnik* i novu rubriku koja se zvala „Advokatura i društvo”, kao i „Zakonodavnu praksu”.

Novi urednik **Sava Savić** je rođen 7. februara 1921. godine u Adi. Vanredno je studirao na Pravnom fakultetu u Novom Sadu, diplomirao je 19. februara 1963. godine. Navodi se da je on bio prvi diplomirani pravnik novosadskog Pravnog fakulteta. Radi na državnim funkcijama sve do 1968. godine kada se upisuje u Imenik advokata. Kako je bio član Komunističke partije Jugoslavije još od 1946. godine, to je za sve vreme prošao dosta partijskih funkcija. Sve je to uticalo i na to da bude izabran za urednika *Glasnika*. U skladu sa tim biće i nova uređivačka politika *Glasnika*. Za samoga **Savića** se navodi

Sava Savić
(1921–2006)

²⁹ *Glasnik AK Vojvodine*, broj 1–2, januar-februar 1973, str. 23. i dalje.

³⁰ Objavljeni u *Glasnik AK Vojvodine*, broj 1–2, januar-februar 1973, str. 75–77.

da je „umeren i podoban čovek”, istina i on je (kao i mnogi drugi tih godina) došao u advokaturu „iz drugih službi”, ali se „korektno držao i odnosio”.³¹ Ostao je upamćen po tome što je, iako godinama urednik lista, za njega nije napisao ni jedno jedino slovo.

Dana 3. novembra 1973. godine održan je zajednički sastanak Uredi-vačkog saveta i Urediivačkog odbora *Glasnika* i tada su usvojeni neki interesantni zaključci koji se tiču samoga lista. Prvo, da list treba da se bavi isključivo pravnom problematikom. U vezi sa time potrebno je povećati obim i tiraž lista, razmotriti mogućnost da izlazi i na neke od jezika narodnosti (mađarski ili rumunski), predlažu se neke nove rubrike. Možda najbitnije jeste da list dobije novi naziv: *Glasnik Advokatske komore Vojvodine* — pravni časopis, itd.³²

Tokom 1978. godine obeleženo je 50 godina kako izlazi *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*. U skladu sa tim **Borivoj Jekić**, predsednik AKV, napisao je prigodni tekst, a u njemu se na pomalo neprimeren način u središnjem delu glorifikuje samoupravni model Jugoslavije: „Bez preterivanja se može reći da ovakva samoupravna prava u odnosu na državnu vlast nije obezbedila nijedna advokatura u savremenom svetu”. On-
da je autor otišao još i dalje: „Samoupravna pozicija naše advokature je shvaćena i postaje veoma cenjen model za uređenje sveukupnog položaja advokature u državnom poretku”.³³ Na kraju dela toga teksta, dolazi nešto što se može shvatiti i kao upozorenje: „Svako drugačije ponašanje determinisano pogrešnom svešću o advokaturi kao privatnoj ili nekoj slobodnoj profesiji i ekscesi koji su posledica ovog pogrešnog stava moraju naići na osudu naše organizacije, a organi Advokatske komore u okviru svojih nadležnosti su dužni da izvršavaju našu volju da očistimo naše redove od pojedinaca koji grubo krše zakon, statutarne odredbe, etičke norme samoupravnog društva i našeg Kodeksa”.³⁴

Tih godina izlazi neuobičajen broj tekstova koji su okrenuti isključivo temama vezanim za aktuelnu političku „samoupravnu” scenu. Tih tekstova je u prvih nekoliko godina, sve do 1978. godine, mnogo. No, kasnije ta tenzija postepeno popušta, a partijska ostrašćenost i opterećenost ideologijom postepeno nestaje.

NAPREDAK

Tokom 1987. godine *Glasnik* dobija novog urednika, biće to advokat iz Novog Sada **Miroslav Zdjelar**. Rođen je u Tuzli 1948. godine, a u Novom Sadu završava Pravni fakultet. Od 1976. godine vrši advokatsku praksu. Kako je, do imenovanja za urednika *Glasnika*, sarađivao sa nekim listovima, to je imao dovoljno iskustva da odgovorno preuzme uređivanje

³¹ *Istorija jugoslovenske advokature*, III knjiga, Beograd 2002, str. 666.

³² Zaključci objavljeni u *Glasnik AK Vojvodine*, broj 12, decembar 1973, str. 27—28.

³³ *Glasnik AK Vojvodine*, broj 12, decembar 1978, str. 3.

³⁴ *Glasnik AK Vojvodine*, broj 12, decembar 1978, str. 5.

Glasnika. Njegovo imenovanje, a onda kasnije uređivanje *Glasnika*, jeste znak da je kriza u listu prevaziđena.

U to vreme je promenjen i Statut Advokatske komore Vojvodine pa je umesto Uređivačkog saveta ustanovljen Izdavački savet. U njega ulazi pet članova koje bira Komora iz redova advokata i deset koji dolaze sa strane (ovaj je Savet ukinut 1992. godine). Upravni odbor Komore bira Izdavački odbor u kojem je sedam advokata, a iz njegovih redova se bira glavni i odgovorni urednik.

Novi urednik (**Zdjelar**) oslobađa se svih ideoloških opterećenja i stranice lista otvara jedino za probleme advokature: „Ne samo ono što je bilo aktuelno nego i interesantno za advokaturu našlo je mesta u profesionalnom listu”.³⁵ Uvedene su nove rubrike, a sam urednik je imao dosta tekstova u kojima je pisao o aktuelnim problemima advokature. U njegovo vreme, *Glasnik* je proslavio 60 godina izlaza, a povodom toga izdat je jubilarni broj. Zapravo, više je to bila knjiga, ali je sve to bilo u formi jednoga od brojeva *Glasnika*. U okviru ovoga broja objavljene su biografije svih odgovornih urednika *Glasnika*, itd. Ipak, ono što je najdragocenije u ovome broju jeste da je do detalja objavljena kompletna bibliografija svega onoga što je izašlo u proteklih 60 godina *Glasnika*. Tu je čak 4.896 bibliografskih jedinica od 572 autora. Tu se nalazi i podatak da je do toga momenta izašlo ukupno 477 svezaka *Glasnika*.³⁶

Sličan vanredni broj *Glasnika* će izaći i u jubileju 65 godina *Glasnika* (1993. godine). U tome broju objavljeno je nekoliko tekstova koji su vezani za istoriju advokature, neke anegdote o advokatima, itd. Takođe, tu je i bibliografija svega onoga što je izašlo u *Glasniku* za proteklih pet godina (1. jul 1988 — 16. maj 1993).³⁷

Upravni odbor Komore je sredinom 1994. godine izabrao novi Uređivački odbor *Glasnika*, a za glavnog i odgovornog urednika postavljen je **dr Slobodan Beljanski**. On je i do tada učestvovao u uređivanju lista, a objavio je i dosta tekstova. Rođen je u Stapar 13. avgusta 1941. godine. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Novom Sadu 1967. godine, a advokatski ispit je položio 1969. godine. Od tada je i advokat. Tokom godina doktoriraće na Pravnom fakultetu u Novom Sadu. Dosta se bavio

Miroslav Zdjelar

³⁵ *Istorija jugoslovenske advokature*, III knjiga, Beograd 2002, str. 669.

³⁶ *Glasnik AK Vojvodine*, broj 6, jun 1988.

³⁷ *Glasnik AK Vojvodine*, broj 6, jun 1993.

Dr Slobodan Beljanski

posebno odnosi na tzv. „Teme *Glasnika*” gde nekoliko autora obrađuje zadanu temu. Posebno bih istakao teme „Mit i pravo”, „Etika i pravo”, a naročito hrabru i, za mnoge neuobičajenu temu o Francu Kafki. To su u potpunosti teoretske teme gde je potrebno premišljanje i nadasve dobra upoznatost ne samo sa postojećim pravnim propisima već još više treba imati i druga znanja (filozofija, književnost, itd.).

Dr Janko Kubinjec

krivičnim pravom i pravnom teorijom tako da je objavio veći broj takvih tekstova. Istovremeno, pojavljuje se i u nekim dnevnim i nedeljnim novinama gde piše o aktuelnim političkim i društvenim događajima. Ima zanimanje i za književnost tako da se u listovima *Letopis Matice srpske*, *Književne novine*, *Polja*, itd. može pronaći dosta njegovih književnih tekstova.

Inače, on je prvi urednik *Glasnika* koji ima naučni stepen doktora pravnih nauka, a to se u velikoj meri osetilo prilikom uređivanja *Glasnika*. Do tada je ovaj list bio isključivo okrenut praktičnim stvarima vezanim za advokaturu. Nekada čak i suviše, što nije moglo da zadovolji intelektualni kapacitet novoga urednika. Pokušava i uspeva da kvalitet tekstova podigne na veći nivo. To se

posebno odnosi na tzv. „Teme *Glasnika*” gde nekoliko autora obrađuje zadanu temu. Posebno bih istakao teme „Mit i pravo”, „Etika i pravo”, a naročito hrabru i, za mnoge neuobičajenu temu o Francu Kafki. To su u potpunosti teoretske teme gde je potrebno premišljanje i nadasve dobra upoznatost ne samo sa postojećim pravnim propisima već još više treba imati i druga znanja (filozofija, književnost, itd.).

Baš zahvaljujući tome *Glasnik* je uzdignut na nivo koji do tada nije imao i koji su izgubile mnoge pravne revije. U to vreme u *Glasniku* je objavljeno dosta tekstova koji su izrazito naučnog karaktera koje pravo tretiraju ne samo kroz tumačenje paragrafa već ga povezuju sa filozofijom, etikom, moralom, književnošću, itd. Što je još važnije, ove teme nisu obrađivane samo od stručnjaka (profesora prava) već učešće uzimaju i mnogi advokati čime je novi urednik pokazao, i dokazao, da advokati umeju da apstraktno razmišljaju o pravu i njegovom mestu u ljudskom životu.

Taj pravac nastavlja novi glavni urednik **dr Janko Kubinjec**. Rođen je 1957. g. u Pivnicama, Pravni fakultet u Novom Sadu je završio 1980. g., gde je magistrirao 1989. g. a doktorat pravnih

nauka sa tezom iz filozofije prava stekao je 1992. g. na Pravnom fakultetu u Beogradu. Najpre je desetak godina bio sudija opštinskog suda a od tada do danas je advokat sa kancelarijom u Bačkom Petrovcu. Do sada je objavio pedesetak naučnih i stručnih radova u raznim časopisima, najviše u *Glasniku*. Radovi su mu sa područja filozofije prava. Glavni i odgovorni urednik *Glasnika* je od 2004. g. Budući da je njegov mandat u toku, do sada traje tek nepune četiri godine, to je suviše rano donositi zaključak o tome kakav je njegov doprinos u uzdizanju *Glasnika*. No, za sada izgleda da je na onome putu koji je postavio bivši urednik, s time da je otišao još korak dalje. Dakle, *Glasnik* nije tek obično advokatsko glasilo gde se saznaju vesti vezane za advokaturu, gde se tumače novi pravni propisi, već je to časopis koji je — kako se u nazivu navodi „za pravnu teoriju i praksu”. Časopis je 2005. g. odlukom Ministarstva za nauku stekao status naučnog časopisa. U njemu sada objavljuju najuglednija imena, pre svega iz Vojvodine.

Advokatska komora Vojvodine 2005. godine. Glavni i odgovorni urednici *Glasnika* od 1951. do 2005. godine — sleva nadesno: dr Janko Kubinjec, dr Slobodan Beljanski, Milorad Botić, Sava Savić i Miroslav Zdjelar